

Norges Rasjonaliseringsforbund

SPERRET til 6.10.kl. 0900

Høstkongress 6.10.1987

Med forbehold om endringer

Statsminister

Gro Harlem Brundtland

INDUSTRI - VEKST - SYSSELSETTING

Oppryddingen i norsk økonomi er det mest maktpåliggende også næringspolitisk i dag. Uten en slik opprydding vil vår økonomiske handlefrihet bli undergravet og sette oss i en tvangssituasjon som kan bli en alvorlig trussel både mot sysselsetting og velferd. Skal vi unngå en slik situasjon, må vi også legge grunnlaget for en sterkere vekst i de konkurranseutsatte næringene.

Til tross for dagens vanskelige situasjon for økonomi og næringsliv har vi grunn til å se med optimisme på fremtiden. Vårt land har rike ressurser, grunnfestede demokratiske og kulturelle verdier og et utviklet nasjonalt samhold og fellesskap. Det er en styrke i det arbeid vi står foran for å skape ny vekst gjennom oppryddingen i økonomien og en ny utvikling i industri og næringsliv.

Ved utbyggingen av vårt velferdssamfunn har det vært et gjennomgående trekk at økt velferd og sosiale reformer har hatt dekning i økt verdiskaping. Både den aktuelle økonomiske situasjon og de mer langsiktige perspektiver illustrerer klart at velferdspolitikken må bygges på et styrket produksjonsgrunnlag.

De siste årene har vi opplevet at ikke bare oljeinntektene svikter, men at det også er stagnasjon i mange av de næringene som skal gi grunnlaget for vår levestandard og for balanse i utenriksøkonomien. Samtidig har forbruket økt sterkere enn noen gang. Vi har de siste par årene innrettet oss slik at vi bruker langt mer enn det er dekning for i det vi produserer. Selv om underskuddene i utenriksøkonomien neste år reduseres til 26 milliarder kroner er det fortsatt altfor stort. Underskuddet skyldes ikke bare fallet i oljeinntektene, men like mye og den grunnleggende ubalanse i norsk fastlandsøkonomi som har utviklet seg i årene fra 1984 til 86.

Vi kan ikke under noen omstendighet basere vår fremtid på at oljeinntekter alene kan løse problemene. Det er faktisk bare halvparten av svekkelsen i utenriksøkonomien som kan tilskrives fallet i oljeprisene, resten skyldes ubalansen i norsk fastlandsøkonomi. Det må være helt klart at ingen regjering kan sitte passiv og la økonomien utvikle seg i en så alvorlig retning. Vi må gjøre noe med gapet mellom det vi bruker og det vi produserer.

Regjeringens økonomiske opplegg for 1988 presenteres i dag. Vi legger opp til et fortsatt stramt økonomisk opplegg for å videreføre arbeidet med å redusere gapet mellom det vi bruker og det vi produserer, og vi nå ser gir resultater. Eksporten øker og importen synker. Vi bruker mindre og produserer mer. Kostnadsveksten avtar. Prisstigningen de siste månedene er den laveste på denne tiden siden slutten av 60-tallet. Men det er fortsatt langt fram.

Vi må i flere år holde igjen etterspørselen innenland for å dempe presset i økonomien, redusere underskuddene i utenriksøkonomien og skape rom for vekst i den konkurranseutsatte delen av norsk næringsliv.

Derfor må de fleste sektorer og grupper fortsatt vise moderasjon. De offentlige utgiftene øker også neste år bare på spesielt prioriterte områder, bl a innenfor helsesektor og til forskning og utvikling for å øke vekstevnen til norsk næringsliv på sikt.

Det økonomiske opplegget for neste år er i tråd med den politikk som Regjeringen la frem i Stortingsmeldingen om perspektiver og reformer i den økonomiske politikken.

Den trekker opp en kurs som kan styrke produksjonsgrunnlaget, bl a gjennom en effektivisering og forbedring av distriktspolitikken, reformer i arbeidslivet og i fordelingspolitikken og fornyelsen av velferdssamfunnet.

For en ensidig innstrammingspolitikk er perspektivløs.

Hovedstrategien er å styrke produksjonsgrunnlaget. Vi må få mer effektiv produksjon i hele næringslivet ved å holde høye og mer effektive investeringer, utvide menneskenes kunnskaper, styrke forskningen og innføre ny teknikk og bedre organiseringen av arbeidet.

Også den offentlige sektor er en viktig del av grunnlaget for et styrket konkurranseutsatt næringsliv. En god, effektiv og målrettet offentlig virksomhet er helt avgjørende for vårt næringslivs konkurransevne.

Næringslivets rammebetingelser starter med vårt skoleverk - fra førskole til høgskole, med transport- og veinett og teletjenester - men det gjelder også helsestell og kulturtilbud - alt som bidrar til å skape et godt og levende samfunn med muligheter for livsutfoldelse og trivsel. Det gjelder også distriktspolitikken. Heller ikke næringslivet er tjent med for sterke konsentrasjoner.

Perspektivmeldingen viser hva som må til for å få en tilfredsstillende utvikling med fortsatt lave oljepriser. Men meldingen viser også at vi det vi gjør nytter. Vi kan oppnå balanse i økonomien i begynnelsen av 1990-tallet, hvis vi holder fast på den kurs som er lagt.

Og alternativet til en slik linje vil sette viktige målsettinger i fare. Vi så i begynnelsen av 1980-årene at også vårt land kan rammes av stor arbeidsledighet. For Regjeringen er den en helt sentral målsetting å gjennomføre oppryddingen og

omleggingen i økonomien uten at vi som andre land får en stor og økende arbeidsledighet.

Situasjonen er nå nesten den motsatte av hva den var da vi oppdaget vår oljeformue. Da var problemstillingen å frigjøre arbeidskraft fra konkurranseutsatt sektor og overføre den til skjermet sektor for å tilfredsstille den økte etterspørsel som bruken av oljeinntektene medførte. Men de siste årene har arbeidskraft og kapital i altfor stor grad vært trukket til skjermede sektorer. Nå består derfor vår meget krevende utfordring i å få overført ressurser fra skjermet til konkurranseutsatt sektor. Det må gjøres mer attraktivt og lønnsomt å produsere i Norge framfor å importere.

Dette stiller store krav til den økonomiske politikken. Det er behov for reformer på et bredt felt. Rammebetingelsene for utviklingen av et lønnsomt og vekstkraftig næringsliv må bedres. Pris- og lønnsdannelsen må varig inn i et nytt spor, slik at vi kan komme tilbake til en situasjon som har vært vanlig i etterkrigstiden, nemlig at prisutviklingen i Norge har ligget på linje med eller lavere enn de land vi konkurrerer med. Vi har tatt viktige skritt allerede og regner med at vi neste år vil komme enda nærmere kostnadsveksten i de land vi konkurrerer med.

Kravet til omstilling og effektivisering innen de konkurranseutsatte næringene vil bli store i årene som kommer.

Vi kan ikke være fornøyd med produktiviteten i norsk arbeidsliv. Den fremgangen vi har hatt skyldes for en stor del at det står mer kapitalutstyr bak hver ansatt. Dette fører til at arbeidsproduktiviteten går opp, men avkastningen på kapitalutstyret blir for lav.

Tradisjonelt har vi konsentrert mye av oppmerksomheten om industrien, bl.a. fordi produktiviteten der har direkte betydning for konkurranseevnen. For landets samlede konkurranseevne betyr likevel de tjenesteytende mye. Her har det i de senere år samlet sett vært liten eller ingen fremgang i

produktiviteten, og kapitalproduktiviteten har gått ned. Det samme er tilfelle for skjermet industri.

Denne utviklingen viser at det er et stort potensiale for bedre produktivitet og at potensialet er særlig stort i de skjermede næringene.

I Perspektivmeldingen legger Regjeringen opp til en offensiv for å bedre produktiviteten og bruken av ressurser på bred front. I den private sektor vil skjerpet konkurranse på mange områder kunne være ett virkemiddel for å dempe prisøkningen, bedre tilbudet og altså få brukt ressursene bedre.

Dette er også viktig fordi ikke at all produksjonsøkning skal eller kan komme i industrien. Også i andre bransjer ligger mulighetene vel til rette for å konkurrere med utlandet i tiden framover. Jeg tror vi kan komme til å oppleve sterk vekst nettopp i andre konkurranseutsatte bransjer, som f.eks. havbruk og internasjonal tjenesteyting og i turistnæringen.

Men også i den offentlige sektor må det legges vekt på effektivisering og omstilling både for å unngå for sterk utgiftsvekst og for å skape tilbud som er bedre tilpasset nye behov. Regjerings program "Den nye staten" er et bidrag til en slik politikk.

Fornyelsesprogrammet omfatter 75 tiltak som skal gjennomføres frem til 1990, men det er aktuelt å videreføre programmet etter dette tidspunkt.

Arbeidstid og driftstid

Arbeidstiden er blitt kortere de senere årene. Som følge av det har interessen økt for å drøfte hvordan arbeidstiden fordeles. Større valgfrihet når det gjelder plasseringen av egen arbeidstid vil gjøre det lettere for mange å ha inntektsgivende arbeid. Større variasjonsbredde i arbeidstiden

kan blant annet bidra til at kvinner og menn får mer like sysselsettingsmuligheter.

Muligheten for nye arbeidstidsmønstre kan også bidra til å bedre vekstevnen i norsk økonomi. Dersom kortere daglig arbeidstid ikke ledsages av en omorganisering av produksjonen, vil det føre til at produksjonsutstyret blir utnyttet dårligere. Mer varierte arbeidstidsordninger vil gjøre det lettere å forlenge driftstiden/åpningstiden i virksomheter der god utnyttelse av kapitalutstyret er viktig for lønnsomheten. I arbeidstidsutvalgets utredning er det lagt frem beregninger som viser at utvidet driftstid i deler av arbeidslivet kan gi store økonomiske gevinster.

Arbeidsmiljøloven gir rom for betydelig større variasjon og valgfrihet i plasseringen av arbeidstiden enn det som nå er vanlig i arbeidslivet. I stedet for å legge opp til svært generelle bestemmelser, kan avtaleverket innehold et større antall ulike standardkontrakter. Mange arbeidstakere vil kunne velge mellom et "knippe" av arbeidstidsordninger med samme årlige arbeidstid, men med ulik fordeling av arbeidstiden over dagen, uken og året.

Det vil bli tatt initiativ til å endre drifts- og arbeidstidsmønstrene i staten med sikte på å øke fleksibiliteten og utvide driftstider/åpningstider. Videre vil Regjeringen ta opp med Norske Kommuners Sentralforbund og med arbeidstakerorganisasjonene i den kommunale sektor hvordan kommunesektoren kan tilpasses et mer fleksibelt arbeidstidsmønster.

Som et ledd i oppfølgingen av åpningstidsutvalgets innstilling har Forbruker- og administrasjonsdepartementet satt i gang tidsbegrenset forsøksvirksomhet innrettet mot å gjøre offentlige tjenester bedre tilgjengelige og mer brukervennlige.

I Norge er det en vel etablert tradisjon for samarbeid mellom partene i arbeidslivet. Det gjelder såvel på organisasjonsplanet som i de fleste virksomhetene. Dette er en

ressurs som aktivt må utvikles videre og utnyttes som en konkurransefordel.

Brubakken-tvalget foreslo en utvidelse av de ansattes styrerepresentasjon og et handlingsprogram ut fra to grunnleggende vurderinger:

- I et demokratisk samfunn er videreutvikling av bedrifts-demokratiet en verdi i seg selv.
- Videreutvikling av bedriftsdemokratiet er en nødvendig investering og ressurs i arbeidet med å skape effektive og fornyelsesorienterte virksomheter.

I budsjettet for 1988 foreslår vi å gå inn med 6 millioner kroner i en selvstendig stiftelse for demokratisk arbeidslivsutvikling som skal etableres også med økonomisk bidrag fra partiene i arbeidslivet.

I kjølvannet av det internasjonale økonomiske tilbakeslaget i 1970-årene, har det vært en viktig og omfattende debatt om hvordan den økonomiske politikken bør utformes for å skape vekst og utvikling. Internasjonalt har det vært mange som har hevdet at stagnasjonen i mange land skyldes en for stor offentlig sektor, for høye skatter, for omfattende velferdsordninger, for små lønnsforskjeller og for sterk fagbevegelse. Derved hadde de gitt en tilsynelatende enkel oppskrift, et ensidig liberalistisk credo om mindre stat og felles ansvar, og et privatisert, fritt marked.

Vi ser nå at denne oppfatningen begynner å slå sprekker, også i konservative kretser. Virkeligheten er i ferd med å gjøre opprør mot teorien. I arbeidsledighetens kjølvann skapes det alvorlige, varige sosiale problemer, som ingen skal lukke øynene for.

Economist hadde for en tid siden en stor artikkel om svensk økonomi, basert bl.a. på en omfattende analyse som det amerikanske Brookings-instituttet har utarbeidet. Den slår

grundig hull på disse tradisjonelle mytene. Den river grunnlaget vekk under påstandene om at det er en godt utbygd velferdsstat og høye skatter som skaper stivhet og svekker omstillingsevnen.

Tvertimot konkluderes det med at svensk næringsliv har tilpasset seg skiftende internasjonale påkjenninger like godt som japansk og amerikansk næringsliv. Forklaringen som gis er at det avgjørende spørsmålet i denne sammenheng ikke er selve størrelsen på den offentlige sektor, men hvilken form den tar. Det sentrale er at mange offentlige tiltak har oppmuntret og stimulert økonomisk vekst, og har bidratt til at markedene funksjonerer bedre.

I debatten om offentlige utgifter er dette et viktig perspektiv å ta med seg.

Det viktigste mål for Regjeringens næringspolitikk er å sikre det økonomiske grunnlaget for vår velferd. Næringspolitikken skal bidra til full ressursutnyttelse og sysselsetting, rasjonell fordeling av ressurser mellom næringer og sektorer, og til at produksjon og distribusjon av varer og tjenester skjer på en effektiv måte.

I et lite samfunn som vårt er utviklingen av et konkurransedyktig næringsliv et felles ansvar for myndighetene, organisasjoner og bedrifter.

Det er en myte at verden omkring oss lar de frie krefter råde - og tar sjansen på et godt resultat. Mange land har en langt mer gjennomtenkt og offensiv industristrategi med bevisst innsats på områder hvor de ønsker å gjøre seg gjeldende. Det satses milliarder på å erobre vårt og andre lands markeder.

Men det må være en fornuftig arbeidsdeling og ansvarsdeling mellom myndighetene og næringslivet. Myndighetene må trekke opp rammebetingelser som avspeiler viktige mål for samfunnsutviklingen, mens det må bli næringslivets ansvar å tilstrebe en effektiv og lønnsom produksjon innenfor disse rammebetingelsene.

Næringslivet og den enkelte bedrift må selv analysere sin situasjon og planlegge sin fremtid. Den må definere konkrete mål innenfor områder som effektivisering, råvareforedling, produkt-, prosess- og kvalitetsutvikling. Bedriftenes nære kontakt med markedene gir disse en bedre informasjon enn myndighetene om alternative utviklingsmuligheter.

Norsk industri er historisk sett utviklet med utgangspunkt i våre naturlige råvarefortrinn: Tilgang på energi, eller råstoffer som malm og skog. Fortsatt står råvarebasert produksjon for største delen av industriens eksport. Den norske konkurranseutsatte industri er sterkt rettet mot standardiserte og konjunkturfølsomme produkter.

Nesten 40% av de norske industrisysselesatte finnes i bransjer som kjennetegnes av internasjonal overkapasitet. Vår andel av industrisysselesatte i slike næringer er mer enn dobbel så høy som de tilsvarende i Japan og USA. I de fleste andre industriland er vekstindustriene 2-3 ganger større enn råvarebasert industri og verfsindustrien tilsammen. I Norge finnes mindre enn 30% av de sysselesatte i industrien i vekstbransjene.

Norsk industri er altså sterk på de områdene der mulighetene for vekst er små, og svak der mulighetene for vekst er store.

Internasjonalt er vekstbransjene de bransjer som baserer seg på et høyt kunnskapsnivå, og på tung satsing på forskning og utvikling. Vi har i Norge ca. 12 000 industribedrifter. Vi vet at av disse er det bare ca. 500 som selv driver forskning eller produksutvikling. Den alt overveiende del av det som foregår i bedriftenes egen regi er produktutvikling, bare ca. 15% kan karakteriseres som forskning. Dette har selvsagt sammenheng med norsk industris struktur, med få store bedrifter og svært mange små og mellomstore. Forskning og produktutvikling er forbundet med risiko for bedriftene. Det kan på en måte sammenliknes med et lotteri, det er ikke gevinst op alle lodd. Men dersom man ikke deltar i lotteriet er det helt sikkert at ingen får noen gevinst.

Industriens viktige rolle vil være å stå for den verdiskapning som skal gi grunnlag for veksten i de andre sektorene. Perspektivmeldingen understreker at vi må oppnå en sterkere vekst i verdiskapningen i konkurranseutsatte næringer utenom oljevirkksomheten. Det er en stor utfordring å sørge for at den omleggingen av produksjonen og etterspørselen som nå skjer, kan finne sted uten at veksten i samlet produksjon blir for svak. Det er nødvendig for å unngå ledighet, noe vi ikke kan akseptere som middel for å skape balanse i økonomien.

Kunnskap vil bli fremtidens konkurransefortrin. Mye tyder på at vitenskap og teknikk blir samfunnets viktigste produktivkraft. Det betyr at den viktigste økonomiske ressurs i dagens samfunn ikke lenger er råvarer, energi, arbeidskraft eller kapital. Vår viktigste ressurs vil i økende grad være vår kunnskapskraft, vår viten, kreativitet og innsikt, og den evnen vi har til å organisere og lede kunnskap og skaperevne mot ønskede mål.

Norsk landbasert industri har behov for en rask strukturendring mot vekstbransjer med høyt kunnskapsinnhold, og med et internasjonalt markedspotensiale. Også innenfor sektoren tjenesteytende næringer vil kunnskap og moderne teknologi bli stadig viktigere. Vi kan bare peke på hva datateknologi og teletjenester, eller kombinasjonen av disse, betyr for effektiviteten i denne sektoren. Vi vil sannsynligvis få en utvikling hvor vi i økende grad vil markedsføre en kombinasjon av produkter og tjenester, som supplerer den tradisjonelle produksjons- og prosessindustri.

Vi kan ikke forvente at industrien alene skal skape de nye arbeidsplassene vi trenger i årene fremover. Sysselsettingen vil sannsynligvis øke sterkest innenfor sektoren tjenesteytende næringer. Hele servicesektoren, handelsnæringene, helse- og sosialsektoren etc. vil ha et økt behov for arbeidskraft fremover.

Det er allikevel klart at vi i mange år fremover vil være avhengig av verdiskapning og sysselsetting i den tradisjonelle norske industri. Også her vil et økt kunnskapsinnhold være viktig. I bransjer med internasjonal overkapasitet må vi være best for å overleve i markedet. Vi trenger ikke bare en intelligensindustri, men intelligent industri over hele linjen.

En godt utbygget høyere utdanningssektor er et av de viktigste langsiktige virkemidler for utvikling og vekst i vårt næringsliv. Et høyt utdanningsnivå er også nødvendig for å få fullt utbytte av den forsknings- og utviklingsinnsats vi gjør. Norge som et land med høy livsstandard, skulle ha de beste muligheter for å utvikle et næringsliv hvor de menneskelige ressurser er den viktigste innsatsfaktor.

Utviklingen av en mer forsknings- og kompetansebasert produksjons- og tjenestesektor enn i dag må i betydelig grad utnytte forskningsresultater fra andre land. Med en satsing på egen kompetanseheving og forskning er en helt nødvendig forutsetning for å følge med i og dra praktisk nytte av den utviklingen som foregår i utlandet.

Regjeringen trapper opp satsingen på forskning og utvikling i 1987. Dette følges opp i statsbudsjettet for 1988. På industrisektoren økes forsknings- og utviklingsinnsatsen med 28% fra 1987 til 1988. Det er Regjeringens mål at FoU-innsatsen skal øke slik at Norge kommer mer på linje med de OECD-landene som satser mest.

Vår samlede satsing på FoU har økt fra ca. 1,6% av BNP i 1985 til anslagsvis 1,8% i 1987. Land som Japan, USA og Sverige bruker ca. 2,6% av sitt bruttonasjonalprodukt på FoU.

En større del av FoU-innsatsen må rettes mot å bedre Norges mulighet til å dra nytte av den forsknings- og teknologiutvikling som foregår i utlandet. Norges deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeide trappes derfor opp.

Næringsdepartementet

Forrige uke vedtok Regjeringen at Industridepartementet fra 1. januar 1988 skal omdannes til Næringsdepartementet. Formålet med denne omorganiseringen er å bidra til å skape ny vekst, og i større grad innrette det offentlige apparat på å utløse og mobilisere ressurser i næringsliv, forskning og forvaltning. Det nye departementet skal søke å iverksette en best mulig samordning og administrasjon av de virkemidler som retter seg direkte mot næringslivet. Opprettelsen av dette departementet er også en konsekvens av den utvikling vi ser hvor de tjenesteytende næringer får stadig mer å si for sysselsettingen, og hvor kombinasjoner av produksjonsindustri og tjenester blir enda viktigere.

Omorganiseringen innebærer at ansvaret for bygge- og anleggsnæringene, innenriksvarehandel og reiselivsnæringen overføres til Industridepartementet. Kommunaldepartementet beholder det generelle ansvaret for distriktspolitikken. Det skal settes i gang et utredningsarbeid under ledelse av Industridepartementet for å se på samordning og administrasjon av virkemidlene som forvaltes av Distriktenes utbyggingsfond, Industribanken, Industrifondet og Småindustrifondet. Spesielt skal det vurderes hvordan Distriktenes utbyggingsfond kan og bør tilknyttes/og benyttes av, både av Kommunaldepartementet og Næringsdepartementet. Denne utredningen skal foreligge tidlig neste år.

Omorganiseringen er et ledd i arbeidet med å gjøre statsforvaltningen mer effektiv. Vi ønsker å fornye departementene, gjøre dem til et bedre redskap for politisk styring, og et enklere apparat for sine brukere.

Det offentlige apparat har lett for å stivne, bli preget av tilvante rutiner og ikke minst av avgrensninger, "båsoppdelinger" som gradvis foreldes. Dette skaper et klart behov for organisatorisk fornyelse.

De endringene vi nå gjør, også ved å slå sammen Handelsdepartementet og Utenriksdepartementet, vil være et

viktig skritt på veien mot en mer rasjonell og tidsmessig sentralforvaltning.

Distriktpolitikk

Den regionale utvikling i Norge vil i stigende grad være avhengig av at vi klarer å utvikle regionenes kunnskapsbaser. Tilgang på høy kvalifisert arbeidskraft vil være avgjørende for å utvikle vekstkraftig industri og tjenesteytende næringer i distrikts-Norge. Det må vil bli lagt vekt på å utvikle allsidige kultur- og tjenestetilbud i alle deler av landet. Utdanningsmuligheter er viktig. Det samme er tilgang på arbeidsplasser for begge kjønn, barnehagetilbud etc.

Sterk sentralisering betyr ikke bare økt press i de sentrale strøk med økende miljøproblemer, trafikkproblemer og boligproblemer - det innebærer også at vi ikke får utnyttet ressursene i distriktene slik vi burde og den samlede veksten blir mindre.

Derfor må vi utvikle varierte arbeidsmarkeder, slik at en kan oppnå stabilitet i folketallet og redusere byrdefull pendling eller flytting fra distriktene. Både byene og distriktene vil være tjent med en bedre styrt og balansert regional utvikling.

Hvis målene for regional utvikling skal nås, må overføringene til næringslivet utnyttes mer effektivt. Vi ønsker å legge mer vekt på regionalpolitiske mål og en generell styrking av næringslivet, framfor å rette oppmerksomheten mot produksjons- og sysselsettingsutviklingen innen enkelt næringer eller enkelte bransjer.

Arbeidet med å legge om næringsstøtten og distriktpolitikken har startet. Statsbudsjettet for 1987 er bevilgningene for Distriktenes utbyggingsfond til bedriftsutvikling økt vesentlig, likeledes bevilgningene til kompetanseoppbygging, forskning, utvikling og bruk av ny

teknologi i distriktene. Dette følges opp i budsjettet for 1988.

For 1988 foreslås det en egen FoU-plan for Nord-Norge, med en budsjetttramme på ca. 20 mill. kroner. Denne satsingen skal sikre at nord-norsk næringsliv bedre blir i stand til å utnytte teknologi og kunnskap som ligger i de nasjonale kompetansmiljøene, eller i utlandet.

En stor del av den offentlige tilrettelegging for næringslivsutvikling i lokalsamfunnet skjer i dag gjennom det kommunale tiltaksapparatet. Regjeringen vil gi kommunene og fylkeskommunene bedre muligheter for å stimulere til oppretting av nye arbeidsplasser, og legge til rette for samordning av næringsutviklingen på fylkesplanet.

Regjeringen har derfor foreslått å overføre ansvaret for den offentlige veiledningstjenesten i distriktene til fylkeskommunene. Dette vil gi fylkene muligheter for en bedre koordinering og samordning av disse funksjonene på det lokale plan, tilpasset de lokale forhold og behov.

Budsjettforslaget innebærer en generell styrking av satsingen på FoU, og en særlig satsing for å trekke norsk industri og næringsliv med i teknologiutvikling og nyskaping gjennom en kraftig økning av satsingen på de statlige utviklingskontraktene. Dette understreker det samspillet mellom den offentlige sektor og industrien som vi er avhengig av i vårt land.

Vi viderefører og trapper ytterligere opp handlingsplanen for informasjonsteknologi, som er en nøkkel både for utvikling av ny industri og for effektivisering av offentlig forvaltning. Handlingsplanen legger sterk vekt på utdanning, som er en flaskehals for å få tatt denne teknologien i bruk raskt, og planen har en klar distriktsprofil.

Det vil være av stor betydning at distrikts-Norge så raskt som mulig får i bruk de muligheter som informasjonsteknologien gir. Et ledd i dette er samarbeid med

Norsk Data om utviklingen av et datanettverk som knytter sammen kompetansesentra i hele landet.

Bærekraftig utvikling

Næringspolitikken er ikke bare et spørsmål om å øke enhver produksjon som er bedriftsøkonomisk lønnsom. De gevinster produksjonen gir, må veies opp mot eventuelle uheldige konsekvenser for miljøet i og utenfor den enkelte bedrift. Vi har et hensyn å ta for å unngå forurensning av naturen, og slike hensyn må også bli en del av en samlet næringspolitikk.

Jeg husker godt fra min tid som miljøvernminister de sterke protestene som kom fra nærings- og industrihold da vi i 70-årene påla helt nødvendige restriksjoner på bedriftenes utslipp av miljøskadelige stoffer.

Jeg tror vi i ettertid kan si at det var lite hold i mange av de argumentene industrien benyttet den gangen. Dermed ser jeg ikke at restriksjonene vi innførte var kostnadsfrie for næringslivet. Men kostnadene og omstillingsproblemene var ikke så store som enkelte fremstilte det. Dertil var miljøgevinstene betydelige. Det ser vi klart når vi sammenligner med de alvorlige miljøproblemene de strir med i mange land. Disse landene vil i fremtiden være tvunget til å innføre mere restriktive tiltak på forurensning fra sin egen industri. Siden vi allerede har gjennomført slike tiltak, har vi ikke bare et renere miljø, vi har også investert i et konkurransefortrinn.

Ressursbesparende og miljøvennlig teknologi gir også lavere samfunnsøkonomiske kostnader, og det ligger her et marked som vil vokse etter hvert som strengere miljøkrav vinner fram internasjonalt.

Rapporten fra Verdenskommisjonen for miljø og utvikling gjennomgås nå i alle departementer med sikte på å bringe vårt politikk i overensstemmelse med anbefalingene fra kommisjonen om en bærekraftig utvikling. Vi er kommet et

stykke i arbeidet med å begrense de miljøpåvirkninger som truer en bærekraftig utvikling.

Men det som er gjort er ikke tilstrekkelig. Fortsatt er summen av forurensningsskadene og miljøbelastningene alvorlige. Og skadene på helse og trivsel for store befolkningsgrupper er større i dag enn for 10-15 år siden.

Derfor må vi styrke innsatsen og minske skadelige utslipp, bedre håndteringen av problemavfall, få et bedre vern av genressurser og et bedre vedlikehold også av det biologiske produksjonspotensialet i Norge.

I forslaget til budsjett for neste år er rammene for nye tilsagn om tilskudd til utbygging av spesialavfallssystemet, til industrien og kommunale oppryddingstiltak økt med vel 50%.

Vi tar ibruk miljøavgifter og i forståelse med Riksadvokaten blir innsatsen mot brudd på utslippstilltalser og andre overtredelser av forurensningsloven skjerpet.

Verdenskommisjonen peker på det problem at de enkelte departementer og fagorgan ofte ikke har det fulle ansvar for virkningene av sin egen virksomhet. Den sure nedbøren, som er en følge av produksjon og energibruk, overlates til miljømyndighetene.

Utfordringen framover er å gjøre de enkelte organer og virksomheter ansvarlig for kvaliteten på de delene av menneskenes miljø som berøres av deres beslutninger.

Vi må kort sagt over på en utvikling hvor de langsiktige økologiske og økonomiske hensyn veier tyngre enn de kortsiktige. Økologi må bli en like sentral del av beslutningsprosessen som økonomi, ikke bare i politiske organer, men også i industri og næringsliv.

Vi må ha sterkere vekst, men vi må ha en ny vekst. Vi må over på en vekst som ikke belaster vårt miljø og undergraver våre fremtidsmuligheter. Hvis vi ikke bygger inn hensynene til miljø og naturressurser også i næringspolitikken, undergraver vi neste generasjons muligheter. Dette perspektivet må også være med når vår næringspolitikk blir utformet.